SOCRAT PREDSTAVLJA: IGOR DUDA, VODITELJ CENTRA ZA KULTUROLOŠKA I POVIJESNA ISTRAŽIVANJA SOCIJALIZMA

Igor Duda

OSOBNA ARHIVA

»Socijalizam i more« tema ovogodišnje doktorske radionice

Ove godine doktorand, dolaze iz Beograda, Lisabona, Koprivnice, Ljubljane, Münchena, Pariza, Poznańa, Tokija, Zadra i Zagreba

Priredila Vanesa **BEGIĆ**

Među suradnicima projekta SOCRAT – Umrežavanje obrta i suvremene umjetnosti u cilju održivog turizma (Interreg Italija-Hrvatska 2021. – 2027.), a kojeg provodi Istarska županija, Upravni odjel za kulturu i zavičajnost, su i Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma (CKPIS) i Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Dio suradnje s CKPIS-om realiziran je kroz radionice o novim kulturno-turističkim rutama koje su održane 30. lipnja na Filozofskom fakultetu pulskog Sveučilišta, s suradnja se nastavlja kroz ovogodišnju doktorsku radionicu CKPIS-a koja se tradicionalno održava u kolovozu. Tim povodom naš je sugovornik Igor Duda, voditelj Katedre za modernu i suvremenu povijest na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, te voditelj CKPIS-a.

More – od razgraničenja do prostora susreta i prožimanja

Doktorska radionica Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma i Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli održat će se od 26. do 29. kolovoza, a tema je naslovljena »Socijalizam i more«. Što je u fokusu ovogodišnjeg seminara?

- Ove godine predavači i doktorandi povezuju različite aspekte socijalizma s morem i priobaljem kao mjestom, povodom ili razlogom za odvijanje povijesnih događaja i procesa. Pri koncipiranju poziva za sudionike istaknuli smo, primjerice, ulogu mora u međunarodnim odnosima. Pristup moru države su u raznim povijesnim kontekstima prošloga stoljeća trebale osigurati vojnom silom i diplomatskim pregovorima, a more je potom nudilo priliku za gospodarski rast te postajalo dijelom nacionalnog identiteta i ponosa. Otvaralo je i nove mogućnosti za suradnju i komunikaciju među saveznicima i suparnicima, njihovim kulturama i ekonomijama. Sudionike radionice također smo usmjerili prema činjenici da su poslije Drugog svjetskog rata u Europi poljoprivrednici ubrzano postajali radnici te u sljedećem koraku kao turisti otkrivali odmor na moru. Ribarstvo je prerastalo u jaku industriju, brodogradnja je proizvodila prekooceanske brodove, a more je bilo globalno važno za opskrbu energentima. Procesima litoralizacije nastajali su vibrantni lučki gradovi, dok su se manja naselja nadomak obale često usporeno modernizirala. U takvim društvenim promjenama zanima nas kako su socijalističke države, kao i socijalističke i komunističke stranke i pokreti u raznim dijelovima Europe i svijeta, oblikovale i provodile svoju pomorsku politiku. Zanima nas more kao izvor inozemne prijetnje i kao poticaj internacionalizmu i solidarnosti, odnosno kao mjesto razgraničenja i kao prostor susreta i prožimanja. Morski imaginarij, naravno, uključuje i opasnost i slobodu.

Poticajno znanstveno i intelektualno okruženje

Riječ je o seminaru za doktorande koji je jedinstven u međunarodnim razmjerima. U čemu je posebnost radionica pulskog CKPIS-a?

- Naš koncept povezuje formate ljetne škole i znanstvenog skupa. Polaznici doktorskih studija imaju priliku izložiti svoju temu i nešto naučiti od iskusnijih pozvanih predavača, a program donosi i dodatne sadržaje, prilike za druženje i izlazak iz zatvorenih sveučilišnih prostora i okvira. Uz to se Doktorska radionica u kontinuitetu održava od

Biografija

Igor Duda je redoviti profesor na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, gdje je zaposlen od 2001. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je povijest i kroatistiku (2000.) te magistrirao (2004.) i doktorirao povijest (2009.). Bavi se poviješću svakodnevice i društvenom povijesti socijalističke Jugoslavije. Uz ostalo, autor je četiri znanstvene monografije: U potrazi za blagostanjem. O povijesti dokolice i potrošačkog društva u Hrvatskoj 1950-ih i 1960-ih (2005.), Pronađeno blagostanje. Svakodnevni život i potrošačka kultura u Hrvatskoj 1970-ih i 1980-ih (2010.), Danas kada postajem pionir. Djetinjstvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma (2015.) i Socijalizam na kućnom pragu. Mjesna zajednica i svakodnevica društvenog samoupravljanja u Jugoslaviji (2023.). Voditelj je Katedre za modernu i suvremenu povijest na Odsjeku za povijest te voditelj Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma.

2015., ovog ljeta po dvanaesti put. Za mlade povjesničare sigurno ne postoji ništa sličnoga u Hrvatskoj, a ovako dugotrajno i specijalizirano niti u okruženju s kojim dijelimo suvremenu povijest. Rekao bih da smo po ozračju slični Zagrebačkoj slavističkoj školi koja se u Dubrovniku održava više od pola stoljeća i na kojoj sam imao priliku sudjelovati kao predavač. U strogo akademskom smislu slični smo bilo kojem manjem znanstvenom skupu koji se ne dijeli u istovremene sesije. Međutim, naši sudionici smješteni su na istoj adresi, najčešće je to studentski dom, i svi obroci su nam zajednički, što ekipu dodatno povezuje i možda unosi dašak kakvog engleskog koledža. Uglavnom, krećemo se u zahvalnom prostoru koji određuju i ljetna opuštenost i ozbiljan rad. Pokazalo se da to može biti intelektualno poticajno.

Tko sve dolazi na ovogodišnju radionicu, kome je namijenjena i kako je koncipiran njen rad?

- Radionica je namijenjena polaznicima doktorskih studija povijesti te drugih humanističkih i srodnih društvenih znanosti. To znači da ponekad među povjesničarima ima kulturologa, kulturnih antropologa, sociologa, politologa, filologa, muzikologa i drugih, kako među doktorandima tako i među predavačima. Svatko od njih u programu je sa svojom temom preko pisanog rada, usmenog izlaganja i rasprave. Ove godine petnaestak doktoranada nam, po mjestu studiranja, dolazi iz Beograda, Lisabona, Koprivnice, Ljubljane, Münchena, Pariza, Pozna a, Tokija, Zadra i Zagreba. Kada je riječ o predavačima, to su iskusniji znanstvenici i sveučilišni nastavnici. Oni drže jednosatno predavanje te slušaju doktorande i komentiraju njihova izlaganja. Ovogodišnji predavači su Iva Kosmos sa Sveučilišta u Zagrebu, Ruža Fotiadis s Humboldtova sveučilišta u Berlinu, Anita Buhin sa Sveučilišta Nova u Lisabonu i ja. Gošće će redom predavati o društvenoj ulozi jadranskih tvornica za preradu ribe i njihovim radnicama, o magarcu kao teretnoj životinji u kontekstu društveno-ekonomske transformacije poslije 1945. te o romantičnoj strani Jadrana u popularnoj kulturi. Radionica je znanstveno-obrazovnog karaktera i nije javni događaj za široku publiku. Ipak, rado prihvaćamo goste koji žele poslušati izlaganja, i ponekad svrate zainteresirani građani. Naši redoviti studenti uvijek su pozvani jer im je to i prilika za usporedbu sa samo malo starijima od sebe i za upijanje međunarodnog okruženja na vlastitom sveučilištu.

Doprinos umrežavanju unutar struke

Doktorska radionica CKPIS-a u Puli ove se godine održava 12. godinu za redom. Kako ocjenjujete rezultate dosadašnjih izdanja. Koje su teme i na koji način predstavljene na prethodnim radionicama?

- Radionica traje dovoljno dugo da su prvi sudionici u međuvremenu doktorirali, postali docenti i vraćali nam se kao predavači. Doktorirali su i neki moji studenti koji su program nekad pratili kao pulski diplomci. Odlično ako ih je radionica dodatno motivirala već na nižim razinama studija. Time ona ispunjava svoju jako bitnu zadaću, a to je stvaranje poticajnog znanstveno-nastavnog okruženja na Filozofskom fakultetu u Puli koji nema poslijediplomskih doktorskih studija u području humanističkih znanosti. Upravo s kolegicama Anitom Buhin, Tinom Filipović i Sarom Žerić Đulović već godinama surađujem na pripremi radionice, a sve su one bile pulske studentice povijesti koje je doktorski studij odveo u druge gradove i zemlje. Sve su one izlagale na Doktorskoj radionici i sada uspješno provode svoja istraživanja. Anita radi u Lisabonu, Sara u Regensburgu, a Tina je prije godinu dana zaposlena na pulskom Odsjeku za povijest. Na jednom europskom istraživačkom projektu sada surađujem sa Sašom Vejzagićem, davnim pulskim studentom, koji je na radionici bio i kao doktorand i kao predavač. Mnoge sudionike srećem na znanstvenim skupovima ili na njihovim sveučilištima i institutima. One koji još nisu bili, pozivam u Pulu. Redovito su ovdje kolegice i kolege s doktorskog studija moderne i suvremene povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje kao vanjski suradnik predajem zadnjih petnaest godina. Sve to zajedno pridonosi umrežavanju unutar struke. Povrh toga, svi sudionici imaju mogućnost poslati svoje radove za History in Flux, časopis Odsjeka za povijest koji smo pokrenuli 2019.

Dosadašnjih dvanaest tema pripada povijesti socijalističke Jugoslavije i šireg europskog prostora u razdoblju od početka 20. stoljeća do danas. Bavili smo se, primjerice, konceptom novoga čovjeka, fenomenom 1968. godine, industrijskim društvima, solidarnosti, mikrohistorijom, idejom Europe i sustavima upravljanja. Teme su bile odraz znanstvenih interesa nas organizatora te projekata na kojima smo radili, primjerice onih koje su financirale Hrvatska zaklada za znanost (HRZZ) i Njemačka služba za akademsku razmjenu (DAAD). Također osluškujemo interese doktoranada i pratimo čime se bave pa nastojimo da radionica sa svojim temama ponudi platformu koja će ih privući i povezati.

Održivi turizam i povijesne teme

Ovogodišnja doktorska radionica ima i poveznice s projektom SOCRAT – Umrežavanje obrta i suvremene umjetnosti u cilju održivog turizma (Interreg Italija-Hrvatska 2021.– 2027.), a koji provodi Istarska županija, Upravni odjel za kulturu i zavičajnost. O čemu je riječ?

- Zahvaljujući inicijativi Sandre Ilić, koordinatorice toga projekta, pružila nam se zanimljiva mogućnost povezivanja sa SOCRAT-om u zadnjim mjesecima njegova provođenja. Dogovorili smo suradnju na dvjema aktivnostima: radionicama o novim kulturno-turističkim rutama i ovogodišnjoj Doktorskoj radionici. Usmjeren na održivi turizam i hrvatsko-talijansku suradnju projekt je imao dovoljno širine za povezivanje s našom povijesnom temom Socijalizam i more koja neizostavno uključuje Jadran, razvoj masovnog turizma i ukupnu baštinu toga vremena. Kada je riječ o rutama, prilika je to za testiranje odnosa između ideja nas iz akademske zajednice i stvarnosti u kojoj rade djelatnici u kulturi i turizmu.

Zadnjeg dana lipnja ove godine u organizaciji CKPIS-a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli održane su i tri radionice za jačanje kapaciteta turističkih i kulturnih djelatnika, također u okviru projekta SOCRAT, a s ciljem znanstvene potpore pri kreiranju inovativnih kulturno-turističkih ruta. Kako ocjenjujete ovu suradnju?

- U višesatni radionički program uključili smo Aljošu Vitasovića, profesora na FET-u, koji je predavao o turizmu, turističkom iskustvu, doživljaju i dodanim vrijednostima iz perspektive ekonomske znanosti. Čak su i unutar akademske zajednice, nažalost, prilike za takve susrete različitih disciplina rijetke. Sada smo to postigli pred iznimno zainteresiranom publikom koja se svakodnevno bavi kulturom i turizmom. Iz humanističkog kruga, kulturološke uvide preko svoje teme o ratno-poratnim političkim grafitima u Istri dao je Eric Ušić s Filozofskog fakulteta u Rijeci, koji je već uhodan s vodstvima po grafitima bogatom Vodnjanu. Već spomenuta Tina Filipović govorila je o istarskoj antifašističkoj baštini i predstavila prijedlog moguće pulske rute. Ja sam se oslonio na moje ranije istraživanje socijalnog turizma u Fažani koja je s neposrednom okolicom bila puna radničkih, dječjih i omladinskih odmarališta. Nekoliko sam puta studente i doktorande vodio po tom prostoru, ali možda se od toga može napraviti i nešto više. Sigurno je da ću tu rutu opet proći sa sudionicima ovogodišnje Doktorske radionice, a time i zaokružiti suradnju unutar SOCRAT-a.

Tema Vašeg izlaganja na toj radionici bila je Povijest socijalnog turizma: odmarališta u Fažani i okolici. Koliko po Vašem mišljenju spoznaje i teme iz društvene povijesti socijalističke Jugoslavije, poput ove, danas prepoznaju kreatori novih trendova održivog ili doživljajnog turizma u zajednici, konkretno u Istri? U kojoj mjeri sektor turizma surađuje sa znanstvenom zajednicom?

- Kada je riječ o povjesničarima iz akademske zajednice, suradnja s turističkim sektorom je minimalna. Inicijativa nedostaje s obje strane. Ponekad ih ima, pokušavao sam, ali nema pravog odaziva. Ako govorimo o temama iz društvene povijesti Jugoslavije, one su posebno odsutne. Lako se može steći krivi dojam da su stalno oko nas jer su dio žive povijesti, naših iskustava i dnevnih rasprava, ali nedostaju osmišljene povijesne rute, izložbe i kratke publikacije sadržajem i cijenom pristupačne svima. Istra je od 1990-ih bila zaokupljena otkrivanjem i prikazivanjem svojeg predmodernog identiteta. Tek se posljednjih nekoliko godina u javnosti osvijestilo da smo ne tako davno imali razvijenu industriju te da postoji zapuštena željeznička pruga. Tvornica i željeznica jake su točke modernosti i društvene emancipacije. Dodamo li tome ideje poput tvornice radnicima, tehnika narodu, znanost narodu ili turizam za sve, već se ocrtava društvena povijest socijalističkog razdoblja. Ukratko, predmodernoj istarskoj pastorali treba dodati električnu energiju, potpunu pismenost i gradsku vrevu. Povijest Istre od Drugog svjetskog rata do suvremenosti najbolje odražava polazišta i postignuća njezinih živih sadašnjih stanovnika i njihovih neposrednih predaka, a to se prečesto zaboravlja. Da, i Fažana bi se mogla predstavljati sa svojom nekadašnjom industrijom i socijalnim turizmom, onim koji je bio prije svega društvena, a ne samo ekonomska vrijednost. Nažalost, i obližnji Brijuni nedovoljno i zastarjelo pokazuju ono što imaju iz tog razdoblja, a bili su takoreći drugi glavni grad Jugoslavije i mjesto visoke svjetske politike.

Projekti CKPIS-a prepoznatljivi u Hrvatskoj i inozemstvu

- Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma (CKPIS) od 2012. djeluje kao istraživački centar i sastavnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te okuplja znanstvenike u području humanističkih, društvenih i interdisciplinarnih znanosti. Znanstveni projekti i međunarodna suradnja, izdavačka djelatnost, skupovi Socijalizam na klupi, Doktorska radionica, javna predavanja i drugi sadržaji CKPIS čine prepoznatljivim u Hrvatskoj i inozemstvu, posebno među istraživačima jugoslavenskog socijalizma i srodnih tema. Među istraživačkim projektima u proteklom se razdoblju izdvajaju Stvaranje socijalističkoga čovjeka i Mikrostrukture jugoslavenskoga socijalizma, koje je financirala Hrvatska zaklada za znanost. Trenutno je najviše aktivnosti u okviru dvaju projekata koje financira Europsko istraživačko vijeće (ERC): surađujemo na projektu Open Borders, čija je baza na ZRS-u u Kopru, i partneri smo Institutu za povijest umjetnosti iz Zagreba u provođenju projekta Housing.Yu. Uz potonji će biti vezana Doktorska radionica 2027. koja će se baviti poviješću stanogradnje i stanovanja. Tim projektom dobili smo Sašu Vejzagića i doktoranda Antuna Dulibića, dva nova suradnika kojima sam mentor i čije je povremeno mjesto rada u Puli. Preseljenjem u sveučilišni kampus u Negrijevoj ulici CKPIS je konačno smješten u primjeren prostor što daje novi poticaj našem radu, ističe Igor Duda.

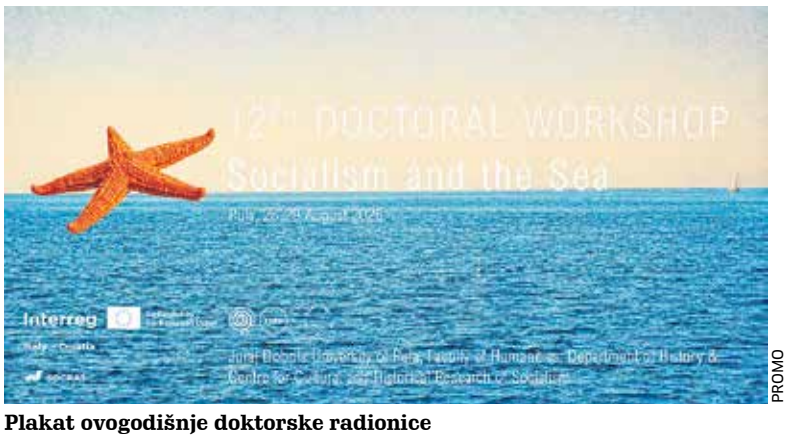

OSOBNA ARHIVA

Sudionici jedne od doktorskih radionica CKPIS-a i Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Dosadašnjih 12 tema doktorskih radionica CKPIS-a pripada povijesti socijalističke Jugoslavije i šireg europskog prostora u razdoblju od početka 20. stoljeća do danas

PROMO

Plakat ovogodišnje doktorske radionice